

Radikal

İdam öncesi Atatürk de Elazığ'daydı

Dersim tanığı 103 yaşındaki Mehmet Ali Doğaner Meclis e bilgi verdi. Fotoğraf: MÜMİN ALTAŞ/AA

TARIK IŞIK

Türkiye / 17/05/2012

Dersim katliamı sırasında bölgede görev yapan emekli polis: "Atatürk Elazığ'a gelerek 'Seyit Rıza'nın yargılaması bitmedi mi' diye sordu. Bir gün içinde yargılama bitirilip idam edildi."

ANKARA- Dersim'in lideri Seyit Rıza'nın idam edileceği gün Atatürk'ün Elazığ'a geldiği yönündeki iddiayı, o dönemde bölgede görev yapan bir asker de dile getirdi.

TBMM Dilekçe Komisyonu bünyesinde oluşturulan Dersim Alt Komisyonu geçen hafta Konya'ya giderek, Dersim olayları sırasında 4. Umum Müfettişliği'nde görev yapan 103 yaşındaki Mehmet Ali Doğaner'i dinledi. Doğaner, Dersim'den sorumlu Korgeneral Abdullah Alpdoğan'ın istihbarat subayı Ragıp Gümüspala'nın emrinde 7 yıl çalışmış. Alt Komisyon, beraberinde bir adli tıp uzmanı ve ambulans götürdü. İfadesine başvuru Doğaner'in akıl sağlığının yerinde olduğu belirlendi.

Atatürk'ün tedirginliği

Alt Komisyon Başkanı Halil Ürün'ün verdiği bilgiye göre Doğaner, Seyit Rıza'nın idamında bir gün önce Atatürk'ün Elazığ'a geldiğini ve "Yargılama bitmedi mi?" diye sorduğunu anlattı. Bitmediği yanıtını alan Atatürk'ün Diyarbakır'a geçtiğini belirten Doğaner, yargılamanın bir gün içinde tamamlanıp Seyit Rıza'nın sabah idam edildiğini söyledi. Doğaner, Seyit Rıza'nın idamından bir gün sonra Elazığ'a gelen Atatürk'ün tren garında alkışlarla karşılandığını, bir süre tedirgin yürüyen Atatürk'ün daha sonra arabasına binerek ağırlandığını konağa geçtiğini anlattı.

Dersim olayları sırasında bölgenin ajan kaynaklı olduğunu söyleyen Doğaner, "Fransızlar bölgedeki aşiretleri tahrik ediyordu" dedi. Rus ajanı dahi yakalayıp infaz ettiklerini belirten Doğaner, bir Rus yüzbaşısını ise ellerinden kaçırdıklarını dile getirdi. Doğaner, olaylardan önce Korgeneral Alpdoğan'ın uzlaşma sağlamak için 15 Dersim aşiret reisini çağırarak 1 ay süren görüşmeler yaptığını da anlattı.

Aşiretlerin özerklik taleplerini "Devlet istiyorlardı" diyerek anlatan Doğaner, karakol baskınında 13 askerin şehit edilmesinin ardından olayların başladığını söyledi. "Ordu girdi ve bölgeyi temizledi" diyen Doğaner, çok sayıda Dersimlinin de kurşuna dizildiğini dile getirdi.

Şaşırtmaca yapılmış

Alt Komisyon, arşiv belgelerinde Seyit Rıza'nın ölümüne ilişkin çarpıcı bilgi ve belgelere de ulaştı. Seyit Rıza'nın Erzincan'dan yargılanıp idam edileceği Elazığ'a getirilirken, tepki ve ayaklanmadan korkan dönemin yönetiminin "Ankara'ya götürülüyor" şaşırtmacası uyguladığı ortaya çıktı. Erzincan'dan bir kamyonun arkasında "Ankara'ya götürülüyor" diyerek yola çıkarılan Seyit Rıza, gizlice Elazığ'a getirildi. Belgelere göre, Seyit Rıza'nın Elazığ'da yargılanıp idam edilmesine ilişkin her adım gün gün Ankara'ya rapor edildi.

Atatürk, Seyit Rıza'yla Yolaçtı'da görüştü mü?

Seyit Rıza 14 Kasım'ı 15 Kasım'a bağlayan gece idam edildi. Resmi bilgilere göre, Atatürk 13 Kasım 1937'de Sivas, 14 Kasım'da Malatya'daydı. 15 Kasım akşamı saat 18.00'de Diyarbakır'da karşılandı. 16 Kasım akşamı Elazığ'a doğru yola çıktı. Yandaki fotoğraf 17 Kasım tarihli. Atatürk 18 Kasım'da Elazığ'dan ayrılır. Atatürk'ün 14 Kasım'da Malatya'dan ayrıldıktan sonra, 15 Kasım akşamı Diyarbakır'a varana kadarki sürede Elazığ'a uğradığı öne sürülür. Mehmet Topal'ın 'Atatürk Elazığ'da adlı kitabında, Atatürk'ün 14 Kasım'da Elazığ'ın Yolaçtı kasabasına geldiği yazılır. Dönemin yerel gazetesi 'Uluova'da şöyle yazar: "14 Kasım günü Yolaçtı'ya gelen ve büyük törenle karşılanan Atatürk..." İhsan Sabri Çağlayangil, anılarında, Seyit Rıza'yı mahkeme salonundan idam yerine otomobille götürdüklerini anlatır. Oysa ki aradaki mesafe 10 adım bile değildir ve Seyit Rıza ilk idam edilecek kişiyken, en sona bırakılır. Arada geçen 1 saatlik sürede, Atatürk'ün Seyit Rıza'yla görüştüğü öne sürülür.